

Xolmurodov Inoyatullo Ismatullayevich

inoyatulloxolmurodov@gmail.com

Islomova Rushana Isomiddinovna

islomovarushana@gmail.com

Annotatsiya

Chaqaloqlarning gemolitik kasalligi — bu ona va bola qon guruhlari yoki Rh omiliga nisbatan immunologik nomutanosiblik natijasida kelib chiqadigan og‘ir patologik holatdir. Ushbu kasallik chaqaloq organizmida eritrotsitlarning tez parchalanishi, anemiya va sariqlik bilan namoyon bo‘ladi. Vaqtida aniqlash va davolash bo‘lmasa, og‘ir asoratlarda, shu jumladan, markaziy asab tizimi zararlanishi va hatto o‘limga olib kelishi mumkin. Kasallikni erta tashxislash, homiladorlikni nazorat qilish va profilaktik chora-tadbirlar bu kasallikning oldini olishda muhim ahamiyatga ega.

Kalit so‘zlar

Chaqaloqlarning gemolitik kasalligi, Rh nomutanosiblik, qon guruhi mos kelmasligi, anemiya, sariqlik, immunologik konflikt, fototerapiya, qon quyish, profilaktika.

Аннотация

Гемолитическая болезнь новорожденных — тяжёлое патологическое состояние, возникающее вследствие иммунологической несовместимости групп крови матери и ребёнка (резус-фактора). Это заболевание проявляется быстрым разрушением эритроцитов в организме ребёнка, анемией и желтухой. Несвоевременное выявление и лечение могут привести к тяжёлым осложнениям, включая поражение центральной нервной системы и даже смерть. Ранняя диагностика заболевания, наблюдение за течением беременности и профилактические меры играют важную роль в профилактике этого заболевания.

Ключевые слова

Гемолитическая болезнь новорожденных, резус-несовместимость, несовместимость групп крови, анемия, желтуха, иммунологический конфликт, фототерапия, переливание крови, профилактика.

Abstract

Hemolytic disease of the newborn is a severe pathological condition that occurs as a result of immunological incompatibility between the mother and child's blood groups or the Rh factor. This disease is manifested by rapid destruction of erythrocytes in the baby's body, anemia and jaundice. If not detected and treated in time, it can lead to severe

complications, including damage to the central nervous system and even death. Early diagnosis of the disease, pregnancy monitoring and preventive measures are important in preventing this disease.

Keyword

Hemolytic disease of the newborn, Rh incompatibility, blood group incompatibility, anemia, jaundice, immunological conflict, phototherapy, blood transfusion, prevention.

Kirish

Yangi tugʻilgan chaqaloqlarda uchraydigan gemolitik kasallik (GTK) — bu ona va homila oʻrtasidagi immunologik nomutanosiblik natijasida yuzaga keladigan tugʻma kasallikdir. Asosan Rh omil yoki ABO qon guruhining mos kelmasligi sabab boʻladi. Hozirgi kunda perinatal tibbiyotning rivojlanishi tufayli bu kasallikning ogʻir shakllarini oldini olish va samarali davolash usullari ishlab chiqilgan.

Etiologiyasi va patogenezi:

Kasallikning sababi — ona organizmiga homilaning eritrotsit antigenlari kirib, unga qarshi antitanachalar hosil boʻlishidir. Ushbu antitanachalar platsenta orqali homilaga oʻtib, uning eritrotsitlarini parchalaydi (gemoliz). Natijada anemiya, bilirubin koʻpayishi va sariqlik yuzaga keladi.

Klinik belgilari:

- Tugʻilgandan keyin erta paydo boʻladigan sariqlik;
- Terining oqarib ketishi;
- Qon bosimi pastligi, yurak urishining tezlashishi;
- Ogʻir holatlarda — jigar va taloq kattalashishi, markaziy asab tizimi zararlanishi.

Diagnostika:

- Qon tahlili (bilirubin darajasi, gemoglobin, gematokrit);
- Kumb's testi (ona va bola qonidagi antitanachalarni aniqlash);
- Ultrasonografiya orqali homila holatini nazorat qilish.

Davolash:

- **Fototerapiya** — bilirubinni parchalaydi va zaharlanishni kamaytiradi;
- **Qon quyish (almashlab transfuzion davolash)** — ogʻir holatlarda;
- **Infuzion terapiya** — suyuqlik muvozanatini tiklash;
- **Profilaktika** — Rh(-) onalarga 28-haftada va tugʻruqdan keyin 72 soat ichida anti-D immunoglobulin yuborish.
- **. Kasallikning kelib chiqish sabablari (Etiologiyasi)**
- Chaqaloqlarning gemolitik kasalligi (GTK) — bu **ona va homila qonining immunologik nomutanosibligi** tufayli rivojlanadigan kasallikdir. Eng koʻp uchraydigan sabablar:

- **Rh-faktor** **nomutanosibli:**
Ona Rh manfiy (Rh–), bola esa Rh musbat (Rh+). Bu holda onaning immun tizimi homilaning eritrotsitlariga qarshi antitanachalar ishlab chiqaradi.
- **ABO qon guruhi nomutanosibli:**
Masalan, ona 0(I) guruhli, bola esa A(II) yoki B(III) guruhli bo‘lsa, immun reaksiya yuzaga keladi.
- Kam hollarda: **Kell, Duffy, Kidd** kabi boshqa eritrotsit antigenlariga qarshi antitanachalar paydo bo‘lishi mumkin.

2. Patogenez (Rivojlanish mexanizmi)

- Ona qoniga homilaning eritrotsit antigenlari o‘tadi (asosan tug‘ruq, abort yoki qon aralashuvi paytida).
- Ona organizmi bu antigenlarni “begona” deb biladi va ularga qarshi **IgG antitanachalar** ishlab chiqaradi.
- Keyingi homiladorlikda bu antitanachalar platsenta orqali homilaga o‘tadi.
- Homila eritrotsitlari parchalanadi (**gemoliz sodir bo‘ladi**) → **anemiya, giperbilirubinemiya** paydo bo‘ladi.
- Bilirubin chaqaloqning miya hujayralariga ta’sir qilib, **yadroli sariqlik (bilirubin ensefalopatiyasi)** chaqiradi.

3. Kasallik shakllari

- Kasallik og‘irligiga qarab uch shaklga bo‘linadi:
  - **Shakli**
    - **Belgila**
  - **Engil shakl**
    - Faqat sariqlik kuzatiladi, gemoglobin biroz kamayadi.
  - **O‘rta shakl**
    - Anemiya, sariqlik, jigar va taloq kattalashgan bo‘ladi.
  - **Og‘ir shakl (tug‘ma tomirli shakl)**
    - Homila o‘limi, umumiy shish (anasarka), yurak yetishmovchiligi rivojlanadi.

4. Diagnostika

- GTKni aniqlash uchun quyidagi usullar qo‘llaniladi:
  - **a) Homiladorlik davrida:**
  - **Ona qonida Rh antitanachalarni aniqlash (indirekt Kumb’s testi);**
  - **Ultratovush tekshiruv (UZI)** — homila jigar, taloq kattaligi, suyuqlik to‘planishini baholash;

- **Amniotsentez** — amniotik suyuqlikdagi bilirubin miqdorini aniqlash (og‘irlik darajasini baholash uchun).
- **b) Tug‘ilgandan keyin:**
- **Yangi tug‘ilgan chaqaloq qonining tahlili (to‘g‘ridan-to‘g‘ri Kumb’s testi);**
- **Gemoglobin, bilirubin darajasini aniqlash;**
- **Qon guruhi va Rh omilni tekshirish.**

5. Davolash

- GTKda davolash kasallik og‘irligiga qarab amalga oshiriladi:
- **Engil holatlarda:**
- **Fototerapiya (ko‘k nur bilan davolash)** — bilirubinni parchalaydi;
- **Suyuqlik terapiyasi** — toksik moddalarning chiqarilishini tezlashtiradi.
- **O‘rta va og‘ir holatlarda:**
- **Almashlab qon quyish (ekssangvinitransfuziya):**
Bola qonidagi antitanachalarni olib tashlash va sog‘lom eritrotsitlar bilan almashtirish;
- **Oksigenoterapiya, yurak faoliyatini qo‘llab-quvvatlash;**
- **Plazmaferez** — ona qonidagi antitanachalarni kamaytirish uchun.

6. Oldini olish (Profilaktika)

- Kasallikning oldini olish uchun quyidagi chora-tadbirlar muhim:
- **Rh– ayollarga 28-haftada va tug‘ruqdan keyin 72 soat ichida anti-D immunoglobulin yuborish.**
Bu ona organizmida antitanachalar hosil bo‘lishini to‘xtatadi.
- **Abort, qon quyish yoki bachadon ichidagi amaliyotlardan so‘ng ham anti-D profilaktika qilish.**
- **Homiladorlik paytida muntazam laborator nazorat (antitanacha titrini tekshirish).**
- **ABO qon guruhi nomutanosibligini hisobga olish.**

Hulosa

Chaqaloqlarning gemolitik kasalligi — og‘ir, ammo **to‘g‘ri profilaktika va erta tashxis** yordamida oldini olish mumkin bo‘lgan kasallikdir. Har bir homilador ayol muntazam tibbiy nazorat ostida bo‘lishi, qon guruhi va Rh omil aniqlanishi, zarur hollarda immunoglobulin profilaktikasi o‘tkazilishi zarur. Bu chora-tadbirlar orqali nafaqat ona, balki kelajakdagi chaqaloqning hayoti ham asrab qolinadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

https://uz.wikipedia.org/wiki/Chaqaloqlarning_gemolitik_kasalligi

<https://scientific-jl.org/mod/article/view/2245>